

تحلیلی بر ابعاد سرزندگی و نشاط شهری در شهر سمیرم

زهرا قاجاری ^{id} - کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

ابوذر وفايي* ^{id} - استادیار گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

چکیده

سرزندگی شهری یکی از مفاهیم کلیدی در برنامه‌ریزی شهری است که به کیفیت زندگی در محیط‌های شهری و ارتباط آن با ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و فرهنگی اشاره دارد. هدف پژوهش حاضر، تحلیل و ارزیابی ابعاد مختلف سرزندگی شهری در شهر سمیرم است. نوع پژوهش به لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه انجام توصیفی-تحلیلی است که در آن از ابزارهای کتابخانه‌ای و میدانی برای جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل روابط بین ابعاد مختلف سرزندگی شهری استفاده شده است. جامعه آماری مورد مطالعه پژوهش شامل شهروندان شهر سمیرم است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه گردید که برای اطمینان بیشتر محقق ۴۰۰ نمونه انتخاب شد. از روش نمونه برداری تصادفی ساده برای تکمیل پرسشنامه استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. همچنین از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS برای تحلیل آماری و مدلیابی معادلات ساختاری استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که وضعیت سرزندگی شهری در سمیرم در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی-فضایی و خدماتی - رفاهی به ترتیب با میانگین پایین‌تر از حد متوسط ۲/۰۸، ۲/۳۸، ۲/۰۱، ۲/۴۰ از وضعیت مناسبی برخوردار نیستند. همچنین مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد که عامل کالبدی-فضایی با بار عاملی ۰.۹۲ بیشترین تأثیر را بر سرزندگی شهری دارد و بعد اقتصادی و اجتماعی در رتبه‌های بعدی قرار دارند. لذا نتایج حاصل از یافته‌ها نشان می‌دهد که بعد کالبدی -فضایی از یک سو

*-Email:vafaei@kashanu.ac.ir

بیشتر چالش را در حوزه سرزندگی شهری در سمیرم دارد و از سوی دیگر با اولویت دادن به بهبود و توسعه زیرساخت‌های کالبدی- فضایی شهر در کنار سایر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و خدماتی می‌توان بیشترین تأثیر مثبت را بر سرزندگی و نشاط شهر اعمال نمود.

واژگان کلیدی: سرزندگی، نشاط شهری، کیفیت زندگی، شهر سمیرم، نظام فضایی.

An analysis on the dimensions of urban exhilaration and vitality in the city of Semirom

Zahra Qajari

Master of Geography and Urban Planning, Faculty of Natural Resources and Earth Sciences, University of Kashan, Kashan, Iran

Aboozar Vafaei*

Assistant Professor, Department of Geography and Tourism, Faculty of Natural Resources and Earth Sciences, University of Kashan, Kashan, Iran

Abstract

Urban vitality is one of the key concepts in urban planning that refers to the quality of life in urban environments and its relationship with various social, economic, physical, and cultural dimensions. The aim of the present study is to analyze and evaluate the different dimensions of urban vitality in the city of Semirom. The type of research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of method, in which library and field tools were used to collect data and analyze the relationships between the different dimensions of urban vitality. The statistical population of the study includes the citizens of Semirom city. The sample size was calculated using the Cochran formula as 384 people, and for greater certainty, the researcher selected 400 samples. Simple random sampling method was used to complete the questionnaire. Data analysis was performed at the descriptive and inferential statistics level. SPSS and AMOS software were also used for statistical analysis and structural equation modeling. The research findings showed that the status of urban vitality in Semirom is not in a good condition in terms of economic, social, physical-spatial, and service-welfare dimensions, with averages below the

average of 2.08, 2.38, 2.01, and 2.40, respectively. Structural equation modeling also showed that the physical-spatial factor with a factor loading of 0.92 has the greatest impact on urban vitality, and the economic and social dimensions are in the next ranks. Therefore, the results of the findings show that, on the one hand, the physical-spatial dimension poses the most challenges in the field of urban vitality in Semirom, and on the other hand, by giving priority to the improvement and development of the city's physical-spatial infrastructure, along with other economic, social, and service dimensions, the greatest positive impact can be exerted on the city's exhilaration and vitality.

Keywords: vitality, urban exhilaration, quality of life, Semirom city, spatial system.

۱- مقدمه

بر اساس آخرین آمارهای ارائه شده از سوی سازمان‌های بین‌المللی بیش از ۵۵ درصد از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند (UN-Habitat, 2022; Syamili et al., 2023) و پیش‌بینی می‌شود این رشد جمعیتی تا سال ۲۰۵۰ به ۶۸ درصد افزایش یابد (UN, 2019). این افزایش جمعیت باعث تنزل کیفیت هوا، گسترش بیماری‌ها، تشدید جزایر حرارتی، افزایش فقر، رشد زاعه‌ها، کاهش زیرساخت‌ها، افزایش استرس و درنهایت کم شدن شادی و سرزندگی در شهرها می‌گردد (Kamanzi Ntakirutimana, 2024; Healing, 2024). بنابراین کیفیت فضایی شهرها یک شاخص حیاتی برای توسعه شهری و رفاه ساکنان است (Li, 2024)؛ و به عنوان یک استراتژی حیاتی برای بهبود سرزندگی شهری و کیفیت زندگی ساکنان در نظر گرفته می‌شود (Ye et al., 2021). مفهوم سرزندگی شهری در سال‌های اخیر، به یک کانون تحقیقاتی در برنامه‌ریزی و طراحی شهری، جغرافیای شهری، اقتصاد شهری، جامعه‌شناسی شهری و سایر رشته‌ها تبدیل شده است و در استراتژی‌های برنامه‌ریزی محلی بسیاری از مدیران شهری گنجانده شده است (Chen et al., 2021; Li et al., 2021). این اصطلاح برای اولین بار در کتاب «مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی» توسط جین جیکوبز مطرح شد، این مفهوم برای نقش کلیدی خیابان‌ها و پیاده‌روها برای جذابیت شهرها مورد استفاده قرار گرفت. از نظر جیکوبز سرزندگی شهری به عنوان فعالیت مداوم عابران پیاده در پیاده‌روهای خیابان‌ها توصیف می‌شود که به ایجاد محیطی امن، تقویت انسجام اجتماعی، اعتماد بین کاربران و جذب کودکان در جوامع کمک می‌کند (Jacobs, 1961). همچنین او این سؤال را مطرح می‌کرد که چرا برخی شهرها به شکوفایی بالندگی و رفاه بالا دست پیدا می‌کنند در حالی که برخی دیگر رو به زوال یا حتی مرگ هستند؟ او معتقد بود که برنامه‌ریزان

برای سرزندگی باید تنوع را در بین کاربری‌ها برای تحریک و جذب شهروندان افزایش دهند و خیابان‌های قابل پیاده‌روی باید در محله‌های شهری توسعه یابد (Jacobs, 1961). علاوه بر این طبق دستور کار جدید شهری و یازدهمین هدف توسعه پایدار (SDG 11) که توسط سازمان ملل متحد مطرح گردید، بر این نکته تأکید شد که یک شهر پایدار باید تاب‌آوری، امنیت، سرزندگی و شمولیت را در بر بگیرد (Caprotti et al., 2017)؛ زیرا سرزندگی شهری می‌تواند سرمایه و استعداد را جذب کند، رقابت و خلاقیت را افزایش دهد و تاب‌آوری را حفظ کند و به عنوان یک قدرت و یک منبع انرژی در شهرها در نظر گرفته می‌شود (Landry, 2000; Xiao et al., 2021)؛ و بر توسعه، آینده شهرها و رفاه ساکنان تأثیر می‌گذارد (Huang et al., 2020)؛ و در مطالعات مختلفی به اثبات رسیده است که سرزندگی شهری با فعالیت بدنی (Wei et al., 2021)، فعالیت اقتصادی (Martínez et al., 2017) و افزایش سطح سلامت مرتبط است (Braun & Malizia, 2015). با این مقدمه باید چنین استنباط نمود که سرزندگی در فضای شهری به عنوان یک جزء اساسی از کیفیت زندگی شهری است و جنبه‌های بسیاری از جمله شکل فضایی، ساختار فیزیکی، شرایط حمل‌ونقل و توسعه اقتصادی را پوشش می‌دهد و برای توسعه پایدار شهری ضروری است (Zeng et al., 2018; Ma, 2023).

شهر سمیرم، به‌عنوان یکی از شهرهای و توریستی استان اصفهان دارای جمعیتی معادل ۲۹۷۰۰ نفر (سرشماری مرکز آمار، ۱۳۹۵) است. این شهر دارای ظرفیت‌های طبیعی، فرهنگی و اجتماعی فراوانی است که می‌تواند در ارتقاء کیفیت زندگی و افزایش سرزندگی و نشاط شهری مؤثر واقع شود. با این حال، نبود برنامه‌ریزی‌های منسجم در طراحی فضاهای عمومی، ضعف در زیرساخت‌های گردشگری و کم‌توجهی به نیازهای روحی و اجتماعی شهروندان، می‌تواند به کاهش پویایی شهری و کاهش تعاملات اجتماعی منجر شود. از این رو، شناخت وضعیت موجود ابعاد سرزندگی و نشاط شهری در سمیرم، شناسایی نقاط ضعف و قوت آن و ارائه راهکارهایی برای بهبود کیفیت فضاهای شهری، ضرورتی انکارناپذیر برای مدیران شهری و برنامه‌ریزان است. بنابراین پژوهش حاضر در نظر دارد ضمن بیان مفاهیم نظری مرتبط با موضوع، با تحلیل ابعاد سرزندگی و نشاط شهری در شهر سمیرم جهت پاسخگویی به سؤال ذیل بپردازد و در پایان راهکارهای مؤثر بر افزایش سرزندگی و نشاط در شهر سمیرم را ارائه نماید.

وضعیت ابعاد سرزندگی و نشاط شهری در شهر سمیرم چگونه است؟

در زمینه ادبیات موضوع پژوهش، مطالعات خارجی و داخلی زیادی انجام گرفته است که هر کدام از آنها بعد خاصی از موضوع را مورد بررسی و تحلیل قرار داده‌اند. در ذیل به برخی از این مطالعات اشاره می‌گردد.

فارسی و همکاران (۱۴۰۱)، به واکاوی قیاسی مفهوم سرزندگی شهری با سرزندگی بومی در پیشینه تاریخی شهر اصفهان پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که سرزندگی در گذشته تاریخی اصفهان وجود داشته و تمامی شاخص‌های سرزندگی جهانی در گذشته تاریخی اصفهان مصداق‌های بومی داشته است. در ادامه مشخص شد که تعریف مردم بومی اصفهان از سرزندگی با ادبیات جهانی آن تطابق دارد، اما چگونگی و شکل و وزن آن متفاوت است، به شکلی که برخی معیارهای سرزندگی در اصفهان بیش از بقیه مورد تأکید است و معیارهای جهانی در این شهر از ارزش‌گذاری یکسانی برخوردار نیستند. در نهایت مشخص شد که میدان نقش جهان به عنوان سرزنده‌ترین فضای شهری هم در گذشته تاریخی اصفهان و هم در حال حاضر از دیدگاه مردم بومی این شهر شناخته شد. غلامی و همکاران (۱۴۰۱)، به بررسی و سنجش شاخص‌های سرزندگی شهری در بین شهروندان شهر جم پرداختند. یافته‌ها نشان داد بر اساس نتایج حاصله از آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین شاخص‌های زیست محیطی و اجتماعی سرزندگی شهری در شهر جم رابطه معنادار وجود دارد زیرا سطح معناداری ≤ 05 قابل قبول است. همچنین بین شاخص‌های سرزندگی شهری و افزایش کیفیت زندگی شهروندان در شهر جم رابطه معنادار وجود دارد و بین ملاحظات سرزندگی شهری در طراحی فضاهای شهری شهر جم رابطه مثبت و معنادار به دست آمد. سرانجام نتایج نشان داد سرزندگی شهری در شهر جم ارتباط نزدیکی با شاخص‌های زیست محیطی و اجتماعی کیفیت زندگی شهروندان و طراحی فضاهای شهری دارد. حیدری و همکاران (۱۴۰۲)، سطح‌بندی مناطق شهری از نظر شاخص‌های سرزندگی شهری در شهر کرج را مورد تحلیل قرار دادند. یافته‌های این تحقیق حاکی از آن بود که در بین مناطق مورد مطالعه، منطقه ۷ با ۷۵ درصد برخورداری از وضعیت خوب رتبه اول سرزندگی شهری را دارد. همچنین نتایج بررسی شاخص‌های ذهنی نشان داد که محله ۱۰ از منطقه ۷ و محله ۵ از منطقه ۹ با سطح برخورداری، محله ۲ از منطقه ۴ و محله ۱ از منطقه ۶ با سطح نیمه برخورداری و محله ۵ از منطقه ۱۰ با سطح فرو برخورداری سرزندگی شهری قرار دارند. امید وار و همکاران (۱۴۰۲)، تحقیقی با عنوان مطالعه سرزندگی شهری براساس نظریه جیکوبز و تطبیق آن با حوزه ۶ شهرداری شیراز انجام داده‌اند. نتایج نشان داد که سهم معناداری از قلمرو حوزه ۶ شهرداری شیراز دارای سرزندگی کم و یا فاقد سرزندگی هستند و بالاترین میزان سرزندگی پیرامون

خیابان معالی آباد و محله قدیم قصرالدشت به چشم می‌خورد. قاسم پور و همکاران (۱۴۰۳). به سنجش و تحلیل شاخص‌های سرزندگی شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی شهرک‌های طالقانی و شهید رجایی بندر ماهشهر پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که شاخص‌های سرزندگی در شهرک‌های طالقانی و شهید رجایی کمتر از حد متوسط است. همچنین در این پژوهش مشخص گردید که با توجه به مثبت بودن ضرایب مسیرها می‌توان گفت شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، فضایی و کالبدی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر سرزندگی شهری ساکنین سکونتگاه‌های غیررسمی بندر ماهشهر تأثیر مثبت معناداری دارند.

داینگ و وانگ^۱ (۲۰۲۴). در تحقیقی به بررسی عوامل کلیدی مؤثر بر سرزندگی فضاهای سبز و آبی در شهر نانجینگ چین پرداختند، نتایج نشان داد که اختلاط عملکردی و دسترسی به پیاده‌روی، به عنوان عوامل خارجی غالب و مؤثر بر سرزندگی فضایی در محیط‌های سبز و آبی هستند، همچنین مشخص شد که تعامل عوامل خارجی تأثیر قابل توجهی بر سرزندگی فضایی در محیط‌های ذکر شده دارند، در نهایت یافته‌های پژوهش نشان داد که دسترسی به حمل‌ونقل عمومی و شرایط اقتصادی منطقه‌ای، تسهیل‌گری مؤثر بر سرزندگی فضایی در شهر نانجینگ هستند. لانگ و همکاران^۲ (۲۰۲۵). در تحقیقی به تحلیل، توزیع و شکل‌گیری سرزندگی فضایی در مناطق تاریخی شهر چانگشا در کشور چین پرداختند، نتایج این پژوهش نشان داد که سرزندگی فضایی منطقه تاریخی چانگشا از الگوی متمایز مرکز پیرامون پیروی می‌کند. به‌طوری که مشخص شد مناطق تجاری مرکزی به دلیل تمرکز و ویژگی‌های عملکردی، سرزندگی بالایی را نشان می‌دهند، در حالی که مناطق پیرامونی به دلیل کیفیت فضای فیزیکی پایین‌تر و تنوع عملکردی محدود، سرزندگی ضعیف‌تری دارند. علاوه بر این مشخص گردید که از طریق همبستگی و تحلیل مؤلفه‌های اصلی، پنج عامل کلیدی مؤثر بر سرزندگی فضایی شامل: ادراک عاطفی، زیبایی‌شناسی بصری، جذابیت فضایی، عملکرد و ساختار و شرایط ترافیک می‌باشند. در نهایت تحلیل خودهمبستگی فضایی دو متغیره، نشان داد که عوامل کلیدی سرزندگی شامل افزایش تنوع عملکردی و بهینه‌سازی شرایط ترافیک جاده‌ای در مناطق مرکزی این شهر هستند. وانگ^۳ و همکاران (۲۰۲۵). پژوهشی با عنوان انتقال سرزندگی شهری: تحلیل ۵۰ عامل بر اساس فعالیت ۲۴ ساعته در روزهای هفته در شهر نانجینگ با استفاده از روش توزیع و تجمع انجام داده‌اند. نتایج این تحقیق نشان داد که

¹ - Ding & Wang

² - Long

³ - Wang

توزیع سرزندگی شهری دارای یک الگوی تجمع چندمرکزی است. همچنین مشخص شد که میزان نوسان سرزندگی به شدت تحت تأثیر عواملی مانند مورفولوژی، حمل و نقل و الگوهای عملکردی قرار دارد. سرانجام این پژوهشگران متوجه این نکته شدند که تفاوت‌های مکانی در عواملی مانند (مورفولوژی، حمل و نقل و الگوهای عملکردی)، انتقال سرزندگی را در توزیع و تجمع هدایت می‌کنند، به طوری که عواملی مانند دسترسی و تنوع قدمت ساختمان، بر الگوی توزیع تأثیر می‌گذارند و عواملی مانند دسترسی و تنوع نقاط، الگوی تجمع را تغییر می‌دهند. نات وانی^۱ و همکاران (۲۰۲۵). در پژوهشی به بررسی رابطه بین اصول محیط‌های شهری متراکم و مختلط و سرزندگی شهری در شهر آکرا در کشور غنا پرداخته‌اند. این پژوهشگران نتایج پژوهش خود را به این صورت گزارش کردند. الف) شدت کاربری مختلط: مکان‌هایی که دو یا چند نوع امکانات منحصر به فرد با فاصله پنج دقیقه به پیاده‌روی در دسترس دارند، در طول روز از تردد عابران پیاده بیشتری برخوردار هستند. این موضوع از این ایده پشتیبانی می‌کند که کاربری‌های متنوع، افراد را در زمان‌های مختلف جذب می‌کنند. ب) تراکم و تنوع ساختمانی: تراکم بیشتر ساختمان‌ها، به ویژه آنهایی که قدمت و شرایط متفاوتی دارند، با فعالیت مداوم‌تر عابران پیاده مرتبط می‌باشند. این نشان می‌دهد که ترکیبی از سازه‌های قدیمی و جدید که به طور بالقوه عملکردهای مختلفی را در خود جای می‌دهند، به استفاده برای پیاده‌روی مداوم کمک می‌کند. بلوک‌های کوتاه: مناطقی که با بلوک‌های کوتاه مشخص می‌شوند، میزان رفت و آمد پیاده را به طور یکنواخت‌تری نشان می‌دهند. در نهایت این مطالعه نشان داد که محله‌های متراکم و با کاربری مختلط ممکن است با ترافیک جاده‌ای مداوم‌تر در طول روز همراه باشند. این امر نشان دهنده نیاز به برنامه‌ریزی دقیق برای کاهش ازدحام ترافیک در چنین مناطقی است.

۲- مبانی نظری

۲-۱- دیدگاه‌ها و نظریات در مورد سرزندگی

جین جیکوبز^۲ (۱۹۶۱). تأکید کرد که کاربری‌های مختلط زمین، بلوک‌های کوچک، معماری متنوع و تراکم شهری برای سرزندگی شهری بسیار مهم هستند. تمرکز جیکوبز بر محیط فیزیکی بود که زندگی شهری پر جنب و جوش را تسهیل می‌کند. کوین لینچ^۳ (۱۹۸۴). سرزندگی شهری را به عنوان توانایی یک شهر در حفظ بقا، رشد و توسعه درونی خود تعریف

¹ - Nathvani

² - Jane Jacobs

³ - Kevin Lynch

کرد که از یک شکل شهری با طراحی خوب تکامل می‌یابد. او برای سرزندگی چهار ویژگی اساسی را شناسایی نمود که عبارتند از: الف) معیشت: توانایی تأمین زندگی و فعالیت‌ها. ب) ایمنی: محیطی امن برای ساکنین. ج) هماهنگی: هماهنگی و انسجام در درون سیستم شهری. د) تنوع و پایداری اکوسیستم: یک اکوسیستم شهری سالم و سازگار.

ماس^۱ (۱۹۸۴). سرزندگی شهری در مقیاس جامعه را به عنوان هم‌افزایی ناشی از «تنوع» فرصت‌های تجاری و تفریحی تا حدودی «منحصر به فرد»، همراه با جمعیت عابر پیاده متراکم و از نظر اجتماعی ناهمگن، توصیف کرد. این امر اهمیت ارائه خدمات متنوع و تعامل اجتماعی را برجسته می‌کند. اسمیت، نلیشر و پرکینز^۲ (۱۹۹۷) از شش ویژگی برای تدوین اصول کیفیت جامعه استفاده کردند که می‌توانند در سرزندگی شهری به کار روند: ۱- زیست پذیری، ۲- شخصیت، ۳- اتصال، ۴- تحرک، ۵- آزادی شخصی، ۶- تنوع.

چارلز لندری^۳ (۲۰۰۰). معتقد بود که سنجش سرزندگی شهری باید زمینه اجتماعی-اقتصادی، محیط فیزیکی و چگونگی مکمل بودن این عوامل اجتماعی، اقتصادی و فیزیکی را در نظر بگیرد. این امر بر یک دیدگاه جامع تأکید دارد. الکساندر^۴ (۲۰۰۲) و مونتگومری^۵ (۱۹۹۸). یک شهر سرزنده را شهری با شکلی نسبتاً منظم و خوانا و مکان‌هایی با انواع مختلف رفت و آمد می‌دانند. این پژوهشگران اعتقاد دارند تعامل و ارتباط نزدیک بین فعالیت‌های انسانی و مکان‌ها، اساس سرزندگی شهری را تشکیل می‌دهد. دوگال، پارسونز و تیتمن^۶ (۲۰۱۵). از دیدگاه اقتصادهای مبتنی بر سرمایه‌داری، سرزندگی شهری را به عنوان «سرریز» ناشی از تعاملات درون‌زا بین ساکنان، کارگران و شرکت‌های همسایه تعریف کردند. این امر مزایای اقتصادی و اجتماعی نزدیک به هم را برجسته می‌کند. هوانگ^۷ و همکاران (۲۰۲۰). یک چارچوب مفهومی برای ارزیابی سرزندگی شهری بر اساس سه شدت کلیدی پیشنهاد کردند: ۱- شدت فعالیت اجتماعی، ۲- شدت فعالیت اقتصادی ۳- تراکم عابر پیاده.

¹ - Maas

² - Smith, Nelischer, & Perkins

³ - Landry

⁴ - Alexander

⁵ - Montgomery

⁶ - Dougal, Parsons & Titman

⁷ - Huang et al

۲-۲-۲- ابعاد سرزندگی شهری

۲-۲-۲-۱- ابعاد اجتماعی- اقتصادی و تنوع کاربری اراضی

تحقیقات نشان داده است که مناطق پرجمعیت اغلب شاهد فعالیت اقتصادی و تعاملات اجتماعی بیشتری هستند که به فضای شهری پر جنب و جوش و سرزنده کمک می‌کنند، همچنین مطالعات نشان داده است که تنوع کاربری اراضی و مناطقی با کاربری‌های ترکیبی (مثلاً مسکونی، تجاری، تفریحی) تعامل بیشتر بین مردم و مشاغل را تشویق می‌کنند و پویایی اجتماعی و اقتصادی را تقویت می‌کنند (Jin et al., 2024). علاوه بر این یافته‌ها نشان می‌دهد که جمعیت‌های با درآمد بالاتر می‌توانند اقتصادهای محلی را تقویت کنند که این امر تأثیر مثبتی بر سرزندگی شهری دارد (Deng et al., 2022).

۲-۲-۲-۲- ابعاد محیطی

جنبه‌های زیست‌محیطی دارای اهمیت حیاتی هستند زیرا به‌طور مستقیم بر کیفیت زندگی ساکنان و پایداری توسعه شهری تأثیر می‌گذارند به عنوان مثال اکوسیستم‌های طبیعی مانند ویژگی‌های طبیعی و تالاب‌ها، سرزندگی شهری را افزایش می‌دهند درحالی‌که در مناطق کم‌اهمیت‌تر، فقط محیط فیزیکی ساخته‌شده داری اولویت است (Deng et al., 2024). همچنین فضاهای سبز پارک‌ها و سایر فضاهای سبز بسیار مهم هستند؛ زیرا آن‌ها رفاه ساکنان را بهبود می‌بخشند، تعاملات اجتماعی را تشویق می‌کنند و فرصت‌هایی برای تفریح فراهم می‌کنند که همگی به ایجاد یک فضای شهری پر جنب‌وجوش و سرزنده کمک می‌کنند (Shi et al., 2021; Xu et al., 2024).

۲-۲-۲-۳- زیر ساخت و محیط ساخته شده

کیفیت زیرساخت‌ها مانند سیستم‌های حمل‌ونقل و فضاهای عمومی توسعه‌یافته برای جابجایی و دسترسی آسان شهروندان جز اصول اساسی سرزندگی شهر می‌باشند، علاوه بر این سرزندگی شهری اغلب در مناطق خاصی متمرکز است (Jin et al., 2024). مناطق با تراکم بالا اغلب با فعالیت‌های اقتصادی شلوغ همسو هستند و اهمیت برنامه‌ریزی استراتژیک شهری را در ایجاد این مراکز پر جنب و جوش برجسته می‌کند، درنهایت عواملی مانند تراکم ساختمان، نسبت مساحت طبقات و تراکم تقاطع‌ها، همگی در شکل‌گیری سرزندگی نقش دارند (Chen et al., 2022; Zhang et al., 2023).

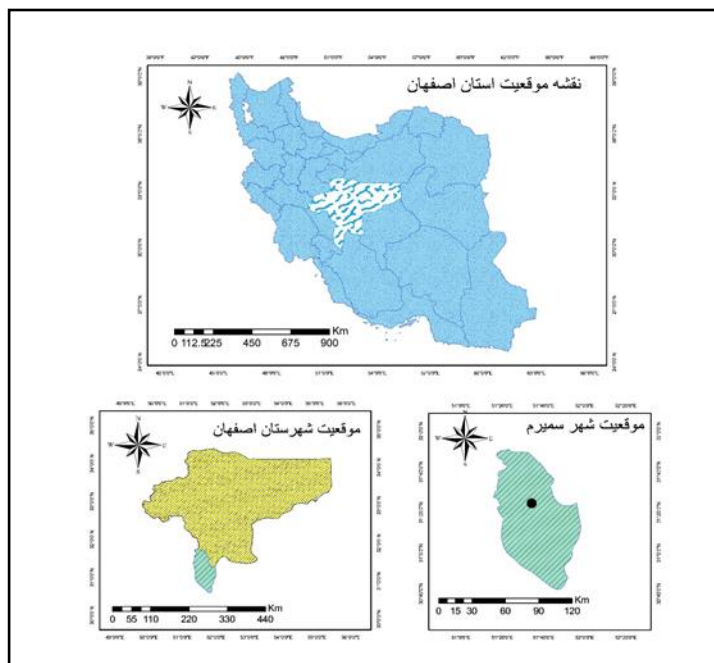
۲-۲-۲-۴- ابعاد فرهنگی

تمرکز بر نقاط فرهنگی مورد علاقه، مانند موزه‌ها، تئاترها و گالری‌های هنری، می‌تواند به طور قابل توجهی نشاط و سرزندگی شهرها را در ابعاد فرهنگی را افزایش دهد که این امر به

نوبه خود از یک سو تعامل اجتماعی جامعه را تقویت می‌کند و سوی دیگر فعالیت گردشگری را جذب می‌کند (Li et al., 2021).

۳- قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر سمیرم، مرکز شهرستان سمیرم، در جنوب استان اصفهان قرار دارد. مطابق سرشماری سال ۱۳۹۵، این شهر ۲۹۷۰۰ نفر جمعیت دارد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). این شهر دارای مساحتی حدود ۵ کیلومتر مربع است. از لحاظ توپوگرافی دارای پستی و بلندی‌های متعددی است. در شمال و غرب آن ارتفاعات قابل توجهی قرار دارند که بر گسترش شهری تأثیر گذاشته‌اند لذا یکی از مرتفع‌ترین شهرهای ایران محسوب می‌شود و دارای اقلیم سرد کوهستانی است. همچنین، اراضی کشاورزی و باغات در جنوب و جنوب شرقی شهر بستری مناسبی را برای توسعه اقتصادی و کشاورزی فراهم کرده‌اند (گزارش طرح توسعه و عمران جامع شهر سمیرم، سال: ۱۳۹۵: ۸). همچنین بررسی وضعیت موجود کاربری‌ها و خدمات عمومی در موجود شهر سمیرم نشان می‌دهد کاربری مسکونی با سطحی معادل ۱۷۷.۸۴ هکتار و سرانه ۶۶.۰۱ متر مربع بیشترین سهم از کاربری اراضی شهر را به خود اختصاص داده است و در ادامه شاهد اختصاص فضای شهر به سایر کاربری‌ها می‌باشیم به این صورت که سهم کاربری اداری - انتظامی از فضای شهری ۱۸.۱۹ هکتار با سرانه ۶.۷۵ متر مربع، کاربری درمانی - بهداشتی ۱۳.۲۱ هکتار و سرانه ۴.۹ متر مربع (با در نظر گرفتن ۱۱.۲ هکتار آن به عنوان زمین بایر در وضعیت موجود)، کاربری فضای سبز شهری ۹.۹۴ هکتار و سرانه ۳.۶۹ متر مربع، کاربری آموزشی ۹.۰۳ هکتار و سرانه ۳.۳۵ متر مربع، کاربری ورزشی ۷.۲۴ هکتار و سرانه ۲.۶۹ متر مربع (با در نظر گرفتن ۵.۶ هکتار آن به عنوان زمین بایر در وضعیت موجود)، کاربری مذهبی ۳.۱۲ هکتار و سرانه ۱.۱۶ متر مربع، کاربری فرهنگی - هنری ۰.۶۶ هکتار و سرانه ۰.۲۵ متر مربع، کاربری تفریحی - توریستی ۰.۲۴ هکتار و سرانه ۰.۰۹ متر مربع می‌باشد. همچنین کاربری صنعتی و کارگاهی با مساحت ۲.۴۸ هکتار و سرانه ۰.۹۲ متر مربع، کاربری تجهیزات شهری با مساحت ۱.۹ و سرانه ۰.۷ متر مربع، کاربری تأسیسات شهری با مساحت ۰.۱۸ هکتار و سرانه ۰.۰۷ متر مربع و کاربری حمل و نقل و انبارداری با مساحت ۱۸۱.۵۵ هکتار و سرانه ۶۷.۳۹ متر مربع بخشی از کاربری اراضی شهر سمیرم را به خود اختصاص داده‌اند

شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه
منبع: شهرداری سمیرم
ترسیم: نگارندگان

۴- روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش انجام، توصیفی-تحلیلی است. برای جمع‌آوری اطلاعات از دو روش اسنادی و پیمایشی بهره گرفته شده است. در مرحله اول برای تدوین مباحث نظری و پیشینه پژوهش از روش تحلیل داده‌های ثانویه استفاده شده است و در ادامه با استفاده از روش پیمایشی در قالب ابزار پرسشنامه به تحلیل ابعاد سرزندگی و نشاط شهری در شهر سمیرم در ۴ بعد اقتصادی، اجتماعی، رفاهی-فرهنگی و کالبدی پرداخته شده است. پرسشنامه طراحی شده، محقق ساخته و شامل دو بخش یعنی سؤال‌های عمومی و سؤال‌های تخصصی است که در قالب طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده است. جامعه‌ی آماری پژوهش را ساکنین شهر سمیرم تشکیل می‌دهند که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، بالغ بر ۲۹۷۰۰ نفر جمعیت دارد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه گردید که برای اطمینان بیشتر محقق ۴۰۰ نمونه انتخاب شد. روش نمونه‌برداری پژوهش از نوع نمونه‌گیری تصادفی ساده است. همچنین در این پژوهش، برای تحلیل توصیفی و استنباطی داده‌های گردآوری شده از روش‌های آماری از جمله آزمون تی تک نمونه‌ای در

نرم افزار SPSS و برای تعیین میزان اثرگذاری هر یک از ابعاد بر سر زندگی و نشاط شهر
سمیرم از مدل سازی معادلات ساختاری در نرم افزار AMOS استفاده شده است.

جدول ۱: شاخص های پژوهش

ابعاد	گویه	منبع
اقتصادی	اشتغال و سرزندگی	Diener et al., 2009
	درآمد و کیفیت زندگی	Kahneman & Deaton, 2010
	سرمایه گذاری و تأثیر آن بر سرزندگی شهری	Florida, 2002
	توسعه شهری و بهبود کیفیت زندگی	Jacobs, 1961
	تقویت شبکه های کسب و کار محلی و اتصال به بازارهای گسترده تر	Porter, M., 1998
	خیابان و معابر	جهانگیر و همکاران، ۱۳۹۸
کالبدی	پیاده راه ها	صفایی رینه، ۱۳۹۸
	زیباشناختی	ایزدی، اکرمی، ۱۳۹۶
	شرایط آب و هوایی	قبادیان، ۱۳۷۲
زیست محیطی	آبنا و گیاهان	بحرینی، ۱۳۸۳
	خدمات شهری	Gehl, J. (2010)
	فضاهای عمومی و تفریحی	
خدماتی - رفاهی	مسکن و زیرساخت ها	Montgomery, C. (2013)

۵- یافته ها و بحث

۵-۱- یافته های توصیفی پژوهش

در مطالعه حاضر از کل نمونه آماری، از نظر جنسیت نشان می دهد توزیع نسبتاً برابری بین مردان (۴۹.۷۵٪) و زنان (۵۰.۲۵٪) وجود دارد. بیش از ۵۰٪ پاسخ دهندگان دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر هستند که نشان دهنده سطح سواد مطلوب جامعه آماری است. حدود ۷۶٪ از پاسخ دهندگان بیش از ۲۰ سال در شهر سکونت داشته اند که این موضوع بر شناخت عمیق آنان از فضاهای شهری و میزان مشارکت مؤثر دلالت دارد. از نظر درآمد، حدود

۴۰٪ از شهروندان در بازه‌ی ۶ تا ۸ میلیون تومان قرار دارند. همچنین، بخش عمده‌ای از شهروندان در مشاغل آزاد یا دولتی مشغول هستند که نوعی تنوع در بافت شغلی و درآمدی جامعه را نشان می‌دهد. این ویژگی‌ها نشان می‌دهد که یافته‌های حاصل از پرسشنامه، مبتنی بر دیدگاه‌های یک جامعه با شناخت بالا، تحصیلات مناسب و تجربه‌ی زندگی بلندمدت در شهر سمیرم است و می‌توان آن را مبنای تحلیل معتبر برای برنامه‌ریزی شهری در نظر گرفت.

۵-۲- یافته‌های استنباطی پژوهش

برای پاسخ به سؤال مطرح شده در مقدمه پژوهش، چهار فرضیه مطرح گردید تا از طریق آزمون این فرضیه‌ها به سؤال پژوهش پاسخ داده شود.

فرضیه اول: شاخص‌های بُعد اقتصادی سرزندگی شهری در شهر سمیرم از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

برای بررسی فرضیه فوق، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. از آنجاکه طیف پاسخ‌ها بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت طراحی شده، مقدار ۳ به عنوان معیار در نظر گرفته شد و داده‌های مربوط به ۱۰ گویه بعد اقتصادی با این مقدار مقایسه شدند. نتایج آزمون نشان داد که میانگین تمامی گویه‌های بعد اقتصادی کمتر از مقدار مرجع است. همچنین مقدار T برای تمامی گویه‌ها منفی و معنادار بوده و مقدار $P\text{-Value} < 0.05$ است. این نتایج بیانگر آن است که شاخص اقتصادی سرزندگی شهری در سمیرم وضعیت مطلوبی ندارد و شهروندان از شرایط اقتصادی شهر ناراضی هستند. نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای بُعد اقتصادی در جدول ۱ آرایه شده است.

جدول ۱: آزمون T تک نمونه‌ای بعد اقتصادی سرزندگی و نشاط در شهر سمیرم

حد بالا ۹۵٪	حد پایین ۹۵٪	میانگین	سطح معناداری	آماره T	گویه‌های اقتصادی
-۱.۲۲۵۶	-۱.۳۸۹۴	۱.۶۹	۰.۰۰۰	-۳۱.۳۷	میزان دسترسی عادلانه شهروندان به فرصت‌های اقتصادی موجود در شهر
-۱.۱۳۰۰	-۱.۲۹۰۰	۱.۷۹	۰.۰۰۰	-۲۹.۷۳	میزان احداث و توسعه بازارچه‌های محلی در سطح شهر
-۰.۶۴۴۴	-۰.۸۱۵۶	۲.۲۷	۰.۰۰۰	-۱۶.۷۵	میزان مراکز خرید مناسب در سطح شهر
-۰.۸۰۴۹	-۰.۹۸۵۱	۲.۱	۰.۰۰۰	-۱۹.۵۱	میزان دسترسی به فرصت‌های شغلی پایدار و متنوع برای شهروندان
-۰.۶۳۹۳	-۰.۸۱۵۷	۲.۲۷	۰.۰۰۰	-۱۶.۲۱	میزان حمایت و توسعه از صنایع دستی و محصولات کشاورزی محلی
-۰.۹۳۵۹	-۱.۱۱۴۱	۱.۹۷	۰.۰۰۰	-۲۲.۶۱	میزان همخوانی سطح درآمد خانواده‌ها با هزینه‌های زندگی آنها
-۰.۷۳۱۱	-۰.۹۱۸۹	۲.۱۷	۰.۰۰۰	-۱۷.۲۸	میزان نقش فعالیت گردشگری در توسعه اقتصادی شهر
-۰.۷۹۴۲	-۰.۹۷۵۸	۲.۱۱	۰.۰۰۰	-۱۹.۱۵	میزان مشارکت شهروندان در واگذاری زمین به شهرداری جهت اجرای فعالیت‌های عمرانی

میزان تمایل مشارکت ساکنین در برنامه‌های اقتصادی شهرداری	-۱۶.۱۹	۰.۰۰۰	۲.۲۳	-۰.۸۶۳۵	-۰.۶۷۶۵
میزان حضور زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی فعال شهر	-۱۵.۶۲	۰.۰۰۰	۲.۲۲	-۰.۸۷۵۳	-۰.۶۷۶۷

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

به‌منظور بررسی کلی بُعد اقتصادی در سرزندگی شهری، آزمون T تک‌نمونه‌ای به‌صورت ترکیبی انجام شد. نتایج نشان داد که مقدار میانگین کل (۲۰۸۴۸) از مقدار حد وسط ($Q=3$) کمتر است و مقدار آماره T منفی و معنادار می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که شاخص اقتصادی سرزندگی شهری در شهر سمیرم در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. نتایج آزمون ترکیبی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: آزمون T تک نمونه‌ای ترکیبی بعد اقتصادی سرزندگی و نشاط در شهر سمیرم

بعد اقتصادی	میانگین	مقدار T	مقدار معیار	سطح معناداری	نتیجه
نقش شاخص‌های بعد اقتصادی در سرزندگی شهری	۲۰۸۴۸	-۴۴.۲۷۰	$Q=3$	۰.۰۰۰	نامطلوب

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

فرضیه دوم: شاخص‌های بُعد اجتماعی سرزندگی شهری در شهر سمیرم از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

برای بررسی فرضیه پژوهش، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به اینکه طیف پاسخ‌ها بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت طراحی شده، مقدار ۳ به‌عنوان معیار در نظر گرفته شد و داده‌های مربوط به ۱۲ گویه بُعد اجتماعی با آن مقایسه شدند. نتایج نشان داد که میانگین بیشتر گویه‌ها کمتر از مقدار مرجع است، مقدار T برای اکثر گویه‌ها منفی و معنادار بوده و مقدار $P\text{-Value} < 0.05$ است. این یافته‌ها بیانگر آن است که شاخص‌های بعد اجتماعی سرزندگی شهری در سمیرم وضعیت مطلوبی ندارد. جدول ۳ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای پژوهش را ارائه می‌دهد.

جدول ۳: آزمون T تک نمونه‌ای بعد اجتماعی سرزندگی و نشاط در شهر سمیرم

گویه‌های اجتماعی	آماره T	سطح معناداری	میانگین	حد پایین ۹۵٪	حد بالا ۹۵٪
میزان مشارکت شهروندان در رویدادهای محلی مانند جشن‌ها، عزاداری‌ها و مراسمات سنتی	-۶.۸۶	۰.۰۰۰	۲.۶	-۰.۵۱۴۶	-۰.۲۸۵۴
میزان فعال بودن تشکلات و گروه‌های مردمی جهت مشارکت در توسعه شهر	-۱۰.۵۶	۰.۰۰۰	۲.۴۲	-۰.۶۹۰۰	-۰.۴۷۵۰

میزان تحمل شهروندان در مقابل تخطی نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	-۴.۳۱	۰.۰۰۰	۲.۷۵	-۰.۳۷۱۲	-۰.۱۳۸۸
میزان حس تعلق شهروندان نسبت به عناصر و ارزش‌های محلی و قومی (هویت محلی)	۰.۸۹	۰.۳۷	۳.۰۶	-۰.۰۶۵۴	۰.۱۷۵۴
میزان احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی در طول شبانه‌روز	۴	۰.۰۰۰	۳.۲۶	۰.۱۳۳۵	۰.۳۹۱۵
میزان رعایت قوانین ترافیکی توسط شهروندان در سطح شهر	-۱۶.۱۱	۰.۰۰۰	۲.۲۱	۰.۸۸۳۵	-۰.۶۹۱۵
میزان رضایت شهروندان از خدمات شهرداری	-۲۲.۰۶۴	۰.۰۰۰	۱.۹۷	-۱.۱۱۶۷	-۰.۹۳۸۳
میزان مطلوبیت فضاها و فعالیت‌های شهری برای نیازهای گروه‌های سنی مختلف	-۲۳.۷۴	۰.۰۰۰	۱.۹۲	-۱.۱۷۴۸	-۰.۹۹۵۲
میزان نظارت بر فعالیت‌های صنوف مختلف در سطح شهر	-۱۹.۴۶	۰.۰۰۰	۲.۱۴	-۰.۹۴۹۶	-۰.۷۷۵۴
میزان مطلوبیت امنیت در تردد سواره و پیاده در شهر	-۱۵.۹۷	۰.۰۰۰	۲.۲۴	-۰.۸۵۹۱	-۰.۶۷۰۹
میزان مطلوبیت مکان‌های عمومی شهر جهت تعامل شهروندان	-۲۰.۹۴	۰.۰۰۰	۲.۰۸	-۱.۰۰۳۶	-۰.۸۳۱۴
میزان تأثیر تنوع برنامه‌ها و فعالیت‌های شهری در جذب گروه‌های مختلف اجتماعی	-۲۳.۲۳	۰.۰۰۰	۲.۰	-۱.۰۸۷۳	-۰.۹۱۷۷

به‌منظور بررسی کلی بعد اجتماعی در سرزندگی شهری، آزمون T تک نمونه‌ای به‌صورت ترکیبی انجام شد. نتایج نشان داد که مقدار میانگین کل (۲.۳۸) از مقدار حد وسط ($Q=3$) کمتر است و مقدار آماره T منفی و معنادار می‌باشد؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که شاخص اجتماعی سرزندگی شهری در شهر سمیرم در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. نتایج آزمون ترکیبی در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: آزمون T تک‌نمونه‌ای ترکیبی بعد اجتماعی سرزندگی و نشاط در شهر سمیرم

نتیجه	سطح معناداری	مقدار معیار	مقدار T	میانگین	بعد اجتماعی
نامطلوب	۰.۰۰۰	$Q=3$	-۲۸.۸۳۳	۲.۳۸	نقش شاخص‌های بعد اجتماعی در سرزندگی شهری

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

فرضیه سوم: شاخص‌های بعد رفاهی-خدماتی سرزندگی شهری در شهر سمیرم از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

برای بررسی فرضیه پژوهش، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت، مقدار ۳ به‌عنوان معیار در نظر گرفته شد و داده‌های مربوط به ۱۳ گویه بُعد رفاهی-خدماتی با آن مقایسه شدند. نتایج نشان داد که میانگین بیشتر گویه‌ها کمتر از مقدار مرجع است، مقدار T برای اکثر گویه‌ها منفی و معنادار بوده و مقدار $P\text{-Value} < 0.05$ است.

این یافته‌ها بیانگر آن است که شاخص رفاهی-خدماتی سرزندگی شهری در سمیرم وضعیت مطلوبی ندارد. جدول ۵ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای را ارائه می‌دهد.

جدول ۵: آزمون T تک نمونه‌ای بعد رفاهی-خدماتی در شهر سمیرم

حد بالا ۹۵٪	حد پایین ۹۵٪	میانگین	سطح معناداری	آماره T	گویه‌های رفاهی-خدماتی
-۱.۳۶۰۵	-۱.۵۰۴۵	۱.۵۶	۰.۰۰۰	-۳۹.۱۰	میزان مطلوبیت آبنماها و فضای سبز شهر در افزایش رفاه عمومی (مانند کاهش استرس یا ایجاد آرامش)
-۱.۳۷۲۱	-۱.۵۱۲۹	۱.۵۵	۰.۰۰۰	-۴۰.۲۸	میزان مطلوبیت فضاهای عمومی شهر (پارک‌ها، پیاده‌روها، میدان‌ها)
-۱.۳۹۸۶	-۱.۵۴۶۴	۱.۵۲	۰.۰۰۰	-۳۹.۱۵	میزان مطلوبیت پارکینگ‌های شهری در ارائه خدمات به شهروندان
.۴۴۵۴	.۲۲۴۶	۳.۳۳	۰.۳۷	۵.۹۶	میزان مطلوبیت سیستم جمع‌آوری زباله در سطح شهر
.۳۹۹۷	.۱۷۵۳	۳.۲۸	۰.۰۰۰	۵۰.۳۷	میزان مطلوبیت بهداشت و پاکیزگی فضاهای عمومی شهر
۱.۴۳۳۷	۱.۲۶۱۳	۴.۳۴	۰.۰۰۰	۳۰.۷۳	میزان مطلوبیت پاکیزگی هوا در سطح شهر
-۰.۶۰۲۳	-۰.۷۹۲۷	۲.۳۰	۰.۰۰۰	-۱۴.۴۰	میزان مطلوبیت حمل‌ونقل عمومی در سطح شهر
-۰.۵۹۷۷	-۰.۷۶۷۳	۲.۳۱	۰.۰۰۰	-۱۵.۸۳	میزان کیفیت ارائه خدمات بهداشتی در سطح شهر
-۰.۷۱۶۹	-۰.۹۰۳۱	۲.۱۹	۰.۰۰۰	-۱۷.۱۱	میزان کیفیت ارائه خدمات ورزشی در سطح شهر
-۰.۶۰۶۶	-۰.۷۹۳۴	۲.۳۰	۰.۰۰۰	-۱۴.۷۳	میزان مطلوبیت درختان خیابانی جهت ایجاد سایه برای عابرین پیاده
-۰.۶۲۲۰	-۰.۸۰۸۰	۲.۲۸	۰.۰۰۰	-۱۵.۱۰	میزان مطلوبیت خدمات‌رسانی نهادهای مختلف در سطح شهر (پلیس، اورژانس، آتش‌نشانی)
-۰.۷۷۳۶	-۰.۹۴۱۴	۲.۱۴	۰.۰۰۰	-۲۰.۰۸	میزان مطلوبیت توزیع کاربری‌های خدماتی در سطح شهر
-۰.۸۱۳۴	-۰.۹۸۶۶	۲.۱۰	۰.۰۰۰	-۲۰.۴۲	میزان مطلوبیت مکان‌های فرهنگی و فراغتی (رستوران‌ها، سینماها، باغ‌ها و ...)

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

به‌منظور بررسی کلی بعد رفاهی-خدماتی در سرزندگی شهری، آزمون T تک نمونه‌ای به‌صورت ترکیبی انجام شد. نتایج نشان داد که مقدار میانگین کل (۲.۴۰) از مقدار حد وسط ($Q=3$) کمتر است و مقدار آماره T منفی و معنادار می‌باشد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که شاخص‌های بعد رفاهی - خدماتی سرزندگی شهری در شهر سمیرم در وضعیت نامطلوبی قرار دارد. نتایج آزمون ترکیبی در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶: آزمون T تک نمونه‌ای ترکیبی بعد رفاهی-خدماتی در شهر سمیرم

نتیجه	سطح معناداری	مقدار معیار	مقدار T	میانگین	بعد رفاهی-خدماتی
نامطلوب	۰.۰۰۰	Q=۳	-۳۳.۹۴	۲.۴۰	نقش شاخص‌های بعد رفاهی-خدماتی در سرزندگی شهری

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

فرضیه چهارم: شاخص‌های بعد کالبدی - فضایی سرزندگی و نشاط شهری در شهر سمیرم از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست.

برای بررسی معناداری یافته‌های توصیفی، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت، مقدار ۳ به عنوان معیار در نظر گرفته شد و داده‌های مربوط به ۹ گویه شاخص کالبدی با آن مقایسه شدند. نتایج نشان داد که میانگین تمامی گویه‌ها کمتر از مقدار مرجع است که بیانگر نارضایتی شهروندان از کیفیت فضاهای شهری، ایمنی مسیرها و زیبایی بصری است. این وضعیت می‌تواند بر رضایتمندی و تعاملات اجتماعی تأثیر منفی داشته باشد و نیازمند توجه مدیریت شهری است. جدول ۷ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای پژوهش را ارائه می‌دهد.

جدول ۷: آزمون T تک نمونه‌ای بعد کالبدی در شهر سمیرم

حد بالا ٪۹۵	حد پایین ٪۹۵	میانگین	سطح معناداری	آماره T	گویه های کالبدی
۸۸۵۴ -	-۱۰۶۴۶	۰۳۰۲	۰.۰۰۰	-۲۱.۳۹	میزان مطلوبیت و ایمن بودن پیاده‌راه‌های شهر برای عابرین پیاده
۹۸۴۷ -	-۱۱۴۵۳	۱۰۹۴	۰.۰۰۰	-۲۶.۰۷	میزان تجهیز پیاده راه‌ها به مکان‌های استراحت برای شهروندان
۸۱۸۵ -	-۹۸۱۵	۲۰۱	۰.۰۰۰	-۲۱.۷۲	میزان مطلوبیت و ایمن بودن مسیرهای شهری (شبکه‌های ارتباطی از جمله خیابان‌ها در عبور و مرور راحت وسایل نقلیه)
۸۹۴۷ -	-۱۰۶۰۳	۲۰۲	۰.۰۰۰	-۲۳.۲۲	میزان زیبا و جذاب بودن نمای ساختمان‌های شهری
۸۷۵۰ -	-۱۰۷۰۰	۲۰۰	۰.۰۰۰	-۱۹.۶۰	میزان جذابیت فضاهای عمومی شهری از نظر بصری (آراستگی، زیباشناسی، رنگ‌بندی و طراحی برای شهروندان)
-۹۶۱۱	-۱۱۳۳۹	۱۰۹۵	۰.۰۰۰	-۲۳.۸۴	میزان مطلوبیت مبلمان شهری نیمکت و روشنایی در سطح پیاده راه‌ها و پارک‌ها
۹۰۳۰ -	-۷۲۰۱	۲۰۱	۰.۰۰۰	-۲۲.۹۷	میزان مطلوبیت فضاهای عمومی شهر در برگزاری رویدادهای اجتماعی و فرهنگی

۸۷۹۵ -	-۱۰۴۰۵	۲۰۴	۰۰۰۰	-۲۳۰۴۵	میزان انطباق طراحی فضاهای کالبدی شهر با شرایط اقلیمی منطقه
۹۳۰۹ -	-۱۰۱۰۹۱	۱۰۹۸	۰۰۰۰	-۲۲۰۵	میزان مطلوبیت جاذبه‌ها، فضاها و زیرساخت‌های شهر در رونق گردشگری

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

برای تحلیل کلی این بُعد، آزمون تی تک‌نمونه‌ای ترکیبی بر اساس میانگین کل داده‌ها انجام شده است. نتایج این آزمون نیز نشان می‌دهد که وضعیت بعد کالبدی سرزندگی شهری از دیدگاه شهروندان نامطلوب ارزیابی شده است. این امر می‌تواند ناشی از کمبود امکانات مناسب در فضای شهری، عدم تناسب طراحی شهری با نیازهای اجتماعی و فرهنگی، و همچنین ضعف در نگهداری و مدیریت فضاهای عمومی باشد. نتایج آزمون ترکیبی در جدول ۸ ارائه شده است.

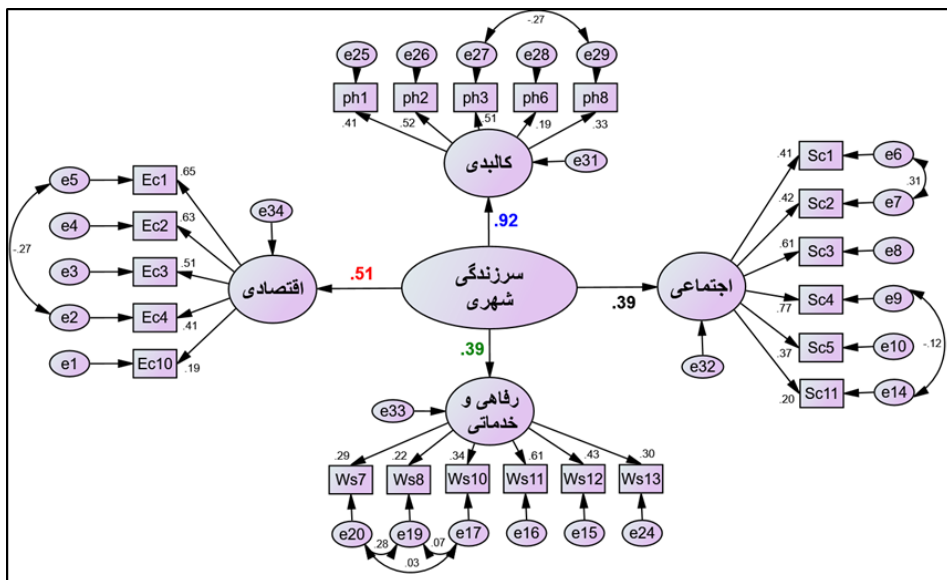
جدول ۸: آزمون T تک‌نمونه‌ای ترکیبی بعد کالبدی در شهر سمیرم

بعد کالبدی	میانگین	مقدار T	مقدار معیار	سطح معناداری	نتیجه
نقش شاخص‌های بعد کالبدی در سرزندگی شهری	۲۰۱	-۵۳۰۷۴	Q=۳	۰۰۰۰	نامطلوب

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

در ادامه به تحلیل مدل ساختاری پژوهش می‌پردازیم. هدف از انجام این تحلیل شناسایی مهم‌ترین و تأثیر گذارترین متغیرهایی است که سرزندگی شهرسمیرم را تحت تأثیر قرار داده است؛ بنابراین با توجه به مبانی نظری تحقیق، از یک مدل عاملی مرتبه اول پنهان (بررسی و تحلیل مؤلفه‌های مؤثر بر سرزندگی شهر سمیرم) ۴ عامل آشکار اقتصادی، اجتماعی، رفاهی-خدماتی و کالبدی رقابتی برای شناسایی ۲۴ متغیر تنظیم شد. در این تحقیق تک‌تک متغیرهایی که قابلیت شناسایی هر کدام از عامل‌های پنهان چهارگانه را داشته‌اند، به‌صورت مجزا وارد فرآیند مدل شده‌اند و بر مبنای سنجه‌های برازش و سطح معنی‌داری در مدل باقی‌مانده یا حذف شده‌اند. مدل ساختاری پژوهش حاضر از ۴ متغیر پنهان و ۲۲ متغیر آشکار تشکیل شده است. نتایج نشان می‌دهد که عامل کالبدی بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۹۲ به خود اختصاص داده و بیشتر از سایر عوامل بر سرزندگی شهری اثرگذار بوده است. پس از عامل کالبدی بُعد اقتصادی با بار عاملی ۰/۵۱ در رتبه دوم قرار گرفته است. در نهایت یافته‌های مدل عاملی مرتبه دوم پژوهش نشان می‌دهد که ابعاد رفاهی-خدماتی و اجتماعی با بار عاملی مشترک ۰/۳۹ در رتبه سوم و چهارم اهمیت قرار دارند؛ بنابراین می‌توان گفت که در میان

عوامل چهارگانه اثرگذار بر سرزندگی شهری در شهر سمیرم عامل کالبدی بیش از سایر عوامل اثرگذار بوده است و بیشتر گویه‌ها تحت تأثیر این شاخص قرار دارند.

شکل ۲. مدل ساختاری پژوهش در حالت برآورد استاندارد. (منبع یافته‌های پژوهش)

در برازش‌های جزئی مدل ساختاری پژوهش، عامل اقتصادی از ۵ گویه اصلی شامل (میزان دسترسی عادلانه شهروندان به فرصت‌های اقتصادی موجود در شهر، میزان احداث و توسعه بازارچه‌های محلی در سطح شهر، میزان مراکز خرید مناسب در سطح شهر، میزان دسترسی به فرصت‌های شغلی پایدار و متنوع برای شهروندان در سطح شهر و میزان حضور زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی فعال شهر) تشکیل شده است که در میان نماگرهای مورد مطالعه دو نماگر میزان دسترسی عادلانه شهروندان به فرصت‌های اقتصادی موجود در شهر و میزان احداث و توسعه بازارچه‌های محلی در سطح شهر دارای بیشترین وزن‌های عاملی یعنی ۰/۶۵ و ۰/۶۳ می‌باشند و کمترین بار عاملی هم به میزان حضور زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی فعال شهر با وزن عاملی ۰/۱۹ تعلق دارد. همچنین مشخص شد که سازه مکتون اجتماعی از ۶ گویه آشکار شامل (میزان مشارکت شهروندان در رویدادهای محلی مانند جشن‌ها، عزاداری‌ها و مراسمات سنتی، میزان فعال بودن تشکلهای و گروه‌های مردمی جهت مشارکت در توسعه شهر، میزان تحمل شهروندان شهر در مقابل تخطی نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، میزان حس تعلق شهروندان نسبت به عناصر و ارزش‌های محلی و قومی (هویت محلی)، میزان احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی در طول شبانه‌روز، میزان مطلوبیت

مکان‌های عمومی شهر جهت تعامل شهروندان با یکدیگر) تشکیل شده که گویه‌های میزان حس تعلق شهروندان نسبت به عناصر و ارزش‌های محلی و قومی (هویت محلی) و میزان تحمل شهروندان شهر در مقابل تخطی نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، با بارهای عاملی استاندارد ۰/۷۷ و ۰/۶۱ بیشترین اثرگذاری را در این عامل پنهان دارند و کمترین اثرگذاری هم متعلق به نماگر میزان مطلوبیت مکان‌های عمومی شهر جهت تعامل شهروندان با یکدیگر با وزن عاملی ۰/۲۰ تعلق دارد. مطابق مدل معادلات ساختاری پژوهش شاخص رفاهی و خدماتی از ۶ نماگر شامل (میزان مطلوبیت حمل‌ونقل عمومی در سطح شهر، میزان کیفیت ارائه خدمات بهداشتی در سطح شهر، میزان مطلوبیت درختان خیابانی جهت ایجاد سایه برای عابرین پیاده، میزان مطلوبیت خدمات‌رسانی نهادهای مختلف در سطح شهر (پلیس، اورژانس، آتش‌نشانی)، میزان مطلوبیت توزیع کاربرهای های خدماتی در سطح شهر، میزان مطلوبیت مکان‌های فرهنگی و فراغتی (رستوران‌ها، سینماها، باغ‌ها و...) در سطح شهر) تشکیل شده که نماگرهای میزان مطلوبیت خدمات‌رسانی نهادهای مختلف در سطح شهر (پلیس، اورژانس، آتش‌نشانی) و میزان مطلوبیت توزیع کاربرهای های خدماتی در سطح شهر به ترتیب بیشترین بارهای عاملی را با وزن‌های ۰/۶۱، ۰/۴۳ به خود اختصاص داده‌اند و نماگر میزان کیفیت ارائه خدمات بهداشتی در سطح شهر، دارای کمترین وزن عاملی یعنی ۰/۲۲ می‌باشد. در نهایت سازه کالبدی با ۵ گویه آشکار مورد تحلیل قرار گرفت که با زیر شاخص‌های (میزان مطلوبیت و ایمن بودن پیاده راه‌های شهر برای عابرین پیاده، میزان تجهیز پیاده راه‌ها به مکان‌های استراحت برای شهروندان، میزان مطلوبیت و ایمن بودن مسیرهای شهری (شبکه‌های ارتباطی از جمله خیابان‌ها) در عبور و مرور راحت وسایل نقلیه، میزان مطلوبیت مبلمان شهری (نیکمت و روشنایی) در سطح پیاده راه‌ها و پارک‌ها، میزان انطباق طراحی فضاهای کالبدی شهر با شرایط اقلیمی شهر)، مشخص می‌باشند، یافته‌های حاصل از مدل معادلات ساختاری پژوهش نشان داد که میزان تجهیز پیاده راه‌ها به مکان‌های استراحت برای شهروندان، میزان مطلوبیت و ایمن بودن پیاده راه‌های شهر برای عابرین پیاده با وزن‌های عاملی ۰/۵۲ و ۰/۵۱ بیشترین اثرگذاری را در این متغیر پنهان داشتند و کمترین اثرگذاری هم در این متغیر مکنون به میزان مطلوبیت مبلمان شهری (نیکمت و روشنایی) در سطح پیاده راه‌ها و پارک‌ها بار عاملی ۰/۱۹ اختصاص دارد.

در جدول ۹. بارعاملی، خطای استاندارد و نسبت بحرانی و سطح تحت پوشش (مقدار P) مشخص شده است. نتایج جدول حاوی این نکات است که همه پارامترهای لامدا دارای تفاوت معناداری با مقدار صفر می‌باشند. مقدار P در همه روابط مورد بحث کمتر از ۰/۰۵ است که

نشان می‌دهد همه روابط موجود در مدل مورد حمایت داده‌های تجربی قرار گرفته‌اند و مدل ایجاد شده به خوبی تحت حمایت داده‌های تجربی قرار گرفته است.

جدول ۹. رگرسیون وزنی مدل پیش‌فرض

P-Label	C.R	S.E	Estimate	نماگرهای مورد استفاده در پژوهش	متغیرهای مکنون و آشکار
***	۴/۸۳۶	/۰۷۱	/۳۴۲	سرزندگی شهری ← کالبدی	F4 ← F5
***	۳/۴۸۵	/۰۴۱	/۱۴۳	سرزندگی شهری ← رفاهی	F3 ← F5
/۰۰۵	۲/۸۲۹	/۰۳۴	/۰۹۷	سرزندگی شهری ← اقتصادی	F1 ← F5
***	۳/۹۷۱	/۰۴۷	/۱۸۵	سرزندگی شهری ← اجتماعی	F2 ← F5
۱/۰۰۰				اقتصادی ← میزان حضور زنان در بخش‌های مختلف اقتصادی فعال شهر	EC10 ← F1
/۰۰۴	۲/۸۹۳	/۶۸۰	۱/۹۶۶	اقتصادی ← میزان دسترسی به فرصت‌های شغلی پایدار و متنوع برای شهروندان در سطح شهر	EC4 ← F1
/۰۰۲	۳/۰۹۳	/۷۵۲	۲/۳۲۷	اقتصادی ← میزان مراکز خرید مناسب در سطح شهر	EC3 ← F1
/۰۰۲	۳/۱۵۴	/۸۴۹	۲/۶۷۸	اقتصادی ← میزان احداث و توسعه بازارچه‌های محلی در سطح شهر	EC2 ← F1
/۰۰۲	۳/۱۱۶	/۹۰۹	۲/۸۳۲	اقتصادی ← میزان دسترسی عادلانه شهروندان به فرصت‌های اقتصادی موجود در شهر	EC1 ← F1
۱/۰۰۰				اجتماعی ← مشارکت شهروندان در رویدادهای محلی مانند جشن‌ها، عزاداری‌ها و مراسمات سنتی	Sc1 ← F1
***	۶/۴۷۰	/۱۵۰	/۹۷۱	اجتماعی ← میزان فعال بودن تشکلات و گروه‌های مردمی جهت مشارکت در توسعه شهر	Sc2 ← F2
***	۶/۲۳۷	/۲۴۳	۱/۵۱۶	اجتماعی ← میزان تحمل شهروندان شهر در مقابل تخطی نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	Sc3 ← F2
***	۶/۱۴۹	/۳۲۳	۱/۹۸۸	اجتماعی ← میزان حس تعلق شهروندان نسبت به عناصر و ارزش‌های محلی و قومی (هویت محلی)	Sc4 ← F2
***	۴/۹۰۱	/۲۰۷	۱/۰۱۴	اجتماعی ← میزان احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی در طول شبانه‌روز	Sc5 ← F2
/۰۰۸	۲/۶۶۴	/۱۳۶	/۳۶۳	اجتماعی ← میزان مطلوبیت مکان‌های عمومی شهر جهت تعامل شهروندان با یکدیگر	Sc11 ← F2
۱/۰۰۰				رفاهی ← میزان مطلوبیت توزیع کاربرهای های خدماتی در سطح شهر	WS12 ← F3
***	۴/۵۴۶	/۳۴۴	۱/۵۶۴	رفاهی ← میزان مطلوبیت خدمات‌رسانی نهادهای مختلف در سطح شهر (پلیس، اورژانس، آتش‌نشانی)	WS11 ← F3

***	۳/۹۲۵	/۲۲۵	/۸۸۳	رفاهی ← میزان مطلوبیت درختان خیابانی جهت ایجاد سایه برای عابرین پیاده	WS10 ← F3
/۰۰۴	۲/۸۴۳	/۱۸۲	/۵۱۸	رفاهی ← میزان کیفیت ارائه خدمات بهداشتی در سطح شهر	WS8 ← F3
***	۳/۴۸۲	/۲۱۷	/۷۵۶	رفاهی ← میزان مطلوبیت حمل و نقل عمومی در سطح شهر	WS7 ← F3
***	۳/۶۵۳	/۱۹۴	/۷۰۸	رفاهی ← میزان مطلوبیت مکان های فرهنگی و فراغتی (رستوران ها، سینماها، باغ ها و ...) در سطح شهر	WS13 ← F3
۱/۰۰۰				کالبدی ← میزان مطلوبیت و ایمن بودن پیاده راه های شهر برای عابرین پیاده	ph1 ← F4
***	۵/۱۶۵	/۲۲۳	۱/۱۵۲	کالبدی ← میزان تجهیز پیاده راه ها به مکان های استراحت برای شهروندان	ph2 ← F4
***	۴/۸۵۴	/۲۳۵	۱/۱۳۹	کالبدی ← میزان مطلوبیت و ایمن بودن مسیرهای شهری (شبکه های ارتباطی از جمله خیابان ها) در عبور و مرور راحت وسایل نقلیه	ph3 ← F4
/۰۰۶	۲/۷۷۳	/۱۶۵	/۴۵۷	کالبدی ← میزان مطلوبیت مبلمان شهری (نیکمت و روشنایی) در سطح پیاده راه ها و پارک ها	ph6 ← F4
***	۳/۸۲۱	/۱۳۹	/۷۳۸	کالبدی ← میزان انطباق طراحی فضاهای کالبدی شهر با شرایط اقلیمی شهر	ph8 ← F4

منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴

در جدول شماره ۱۰. برخی از شاخص های نیکویی برازش مدل ساختاری تحقیق، ملاحظه می شوند. آزمون های نیکویی برازش، نشان دهنده این است که آیا داده ها در حالت کلی با مدل سازگاری دارد یا خیر؛ به عبارت دیگر آیا مدل در حالت کلی قابل قبول هست یا خیر. مطابق این جدول شاخص کای اسکوئر^۱ برابر با ۴۴۶/۲۳۵ و شاخص اسکوئر نسبی^۲ برابر با ۲/۲۵۴ می باشد که مناسب است. در شاخص های برازش تطبیقی^۳ مقادیر نزدیک به یک نشان دهنده برازش قابل قبول است. همان طور که ملاحظه می شود مقادیر برازش مقتصد^۴ برابر با ۰/۵۴۷ و ۰/۶۴۵ است و بزرگ تر از ۰/۵ است که نشان دهنده برازش خوب مدل است. مقدار شاخص ریشه دوم میانگین خطای مربعات^۵ کوچک تر از ۰/۸٪ نشان دهنده یک برازش خوب مدل است؛ این مقدار نیز کمتر از مقدار استاندارد یعنی ۰/۵۶ است و بسیار مناسب است؛ بنابراین، با توجه به جدول زیر، مشخص می شود که تمامی ضرایب مسیرهای به دست آمده معنی دار است.

^۱ - CMI

^۲ - CMIN/DF

^۳ - IFI and CFI

^۴ - FNFI and PCFI

^۵ - RMSEA

به عبارتی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهری در سمیرم مورد تأیید است و نتایج به دست آمده از مدل قابل اعتماد بوده و می‌توان به استنباط و استنتاج آماری پرداخت.

جدول ۱۰: وضعیت شاخص‌های نیکویی برازش مدل پژوهش

نوع شاخص	شاخص	مقدار به دست آمده	مقدار قابل تأیید	نتیجه
مطلق	CMIN	۴۴۶/۲۳۵	مقدار P بزرگ‌تر از ۰/۵	عدم تأیید نیکویی برازش
	DF	۱۹۸		
	P	۰/۰۰۰		
نسبی	RMSEA	۰/۵۶	کوچک‌تر از ۰/۸	تأیید نیکویی برازش
	CMIN/DF	۲/۲۵۴	مقدار بین ۱ تا ۳	تأیید نیکویی برازش
موجز (مقتصد)	FNFI	۰/۵۴۷	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۵	تأیید نیکویی برازش
	PCFI	۰/۶۴۵	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۵	تأیید نیکویی برازش
	IFI	۰/۷۶۰	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۹	عدم تأیید نیکویی برازش
تطبیقی	CFI	۰/۷۲۵	مقدار بزرگ‌تر از ۰/۹	عدم تأیید نیکویی برازش

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴

۶- نتیجه‌گیری

امروزه ایجاد یک شهر سرزنده و با نشاط یکی از دغدغه‌های اصلی نظام مدیریت شهری در جهان تبدیل شده است. سرزندگی شهری به معنای پویایی، فعالیت اجتماعی فعال، استفاده از فضاهای شهری و حضور در مناطق عمومی است. در حالی که نشاط شهری به احساس رضایت، امید، و شادمانی افراد در محیط‌های شهری اشاره دارد. عدم وجود سرزندگی شهری، نشاط و سلامتی را در شهرها مختل نموده و با ایجاد موانع مختلف هزینه‌های زیادی را در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و روحی- روانی و ... به جامعه تحمیل می‌کند. هدف پژوهش حاضر بررسی ابعاد سرزندگی و نشاط شهری در شهر سمیرم می‌باشد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و مدل‌سازی معادلات ساختاری به وسیله نرم‌افزارهای SPSS, AMOS صورت گرفته است.

یافته‌های پژوهش نشان داد که وضعیت سرزندگی شهری در سمیرم در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی- فضایی و خدماتی - رفاهی دارای میانگینی پایین‌تر از حد متوسط می‌باشند و از وضعیت مناسبی برخوردار نیستند. لذا در مجموع تقویت هر یک از این ابعاد می‌تواند به طور

معناداری بر سرزندگی شهری در سمیرم تأثیر بگذارد. بدین صورت که در بُعد اقتصادی هر گونه بهبود در وضعیت اقتصادی می‌تواند به‌طور مستقیم بر بهبود سرزندگی شهری تأثیرگذار باشد در بُعد اجتماعی، تقویت روابط اجتماعی، افزایش امنیت اجتماعی و تعاملات میان شهروندان می‌تواند بهبودهایی در سرزندگی شهری ایجاد کند در بُعد رفاهی - خدماتی بهبود در سطح خدمات رفاهی و امکانات عمومی نیز می‌تواند بر ارتقای سرزندگی شهری تأثیرگذار باشد و در نهایت در بُعد کالبدی با بهبود شرایطی از جمله زیرساخت‌ها، فضاهای عمومی و معماری شهری، نیز می‌تواند به ارتقای سرزندگی شهری کمک کند. همچنین در تایید نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش، بررسی آماری سرانه کاربری‌های خدماتی در سطح فضای شهر نشان می‌دهد کاربری‌هایی از جمله آموزشی، فرهنگی - هنری، درمانی، ورزشی، فضای سبز، تفریحی - توریستی به ترتیب دارای سرانه ۰.۲۵، ۰.۶، ۰.۷، ۳.۶۹ و ۰.۰۹ هستند (طرح جامع شهر سمیرم، ۱۳۹۵) که با توجه به سرانه استاندارد این نوع کاربری‌ها، سهم ارقام مربوط به کاربری‌های خدماتی دچار کمبود می‌باشد و همین موضوع کیفیت سرزندگی در شهر را در ابعاد کالبدی و خدماتی - رفاهی تحت تأثیر قرار داده است. البته جهت رفع کمبود فضاهای کالبدی و خدماتی و بهبود سرزندگی شهری در ابعاد کالبدی و خدماتی می‌توان از ظرفیت زمین‌های بایر شهر حداکثر استفاده را برد.

همچنین یافته‌های این پژوهش از منظر تأثیرگذاری ابعاد کالبدی، اجتماعی و خدماتی بر ارتقای سرزندگی شهری به استناد نتایج مدل‌یابی معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS نشان داد که بعد کالبدی با بار عاملی ۰/۹۲ بیشترین تأثیر را در سرزندگی شهری دارد و این عامل تأثیر بیشتری نسبت به سایر عوامل داشته است. بُعد اقتصادی با بار عاملی ۰/۵۱ در جایگاه دوم قرار گرفت. بعد رفاهی - خدماتی و بعد اجتماعی هرکدام با بار عاملی مشترک ۰/۳۹ در رتبه سوم و چهارم قرار دارند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که در میان عوامل چهارگانه اثرگذار بر سرزندگی شهری در شهر سمیرم، عامل کالبدی بیش از سایر عوامل بر سرزندگی شهری تأثیرگذار است؛ بنابراین، برای ارتقای سرزندگی شهری در سمیرم، در گام اول باید بر روی تقویت ابعاد کالبدی - فضایی تمرکز کرد، سپس در کنار آن به تقویت ابعاد اقتصادی و اجتماعی پرداخته شود.

در نهایت پس از تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها مشخص شد که یافته‌های این پژوهش در بُعد اقتصادی با تحقیقات حسین زاده و صفر عزیزاده (۱۴۰۱)، و هدایت نژاد و همکاران (۱۳۹۸)، در بُعد اجتماعی با مقاله بی‌طرف و همکاران (۱۴۰۱)، در بُعد کالبدی با یافته‌های ذکاوت و همکاران

(۱۳۹۹) و در بُعد خدماتی رفاهی با پژوهش‌های دل‌بند و همکاران (۱۳۹۹)، و حوراسفند (۱۳۹۹)، هم سو است.

۶- منابع

امیدوار، ف.، شیعه، الف.، و دهقان توران پستی، ع. ۱۴۰۲. مطالعه سرزندگی شهری براساس نظریه جیکوبز و تطبیق آن با حوزه ۶ شهرداری شیراز، فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۴ (۵۵)، ۱-۱۴.

ایزدی، م.، اکرمی، م.، (۱۳۹۶)، واکاوی مفهوم زیبایی در فضای شهری، راهبرد توسعه، ۵۰: ۸۵-۶۶
بیطرف، الف.، زهره سادات، س.، ز.، و ذبیحی، حسین. ۱۴۰۰. سنجش معیارهای سرزندگی در مکان‌های تاریخی با تأکید بر رویکرد توسعه گردشگری میراثی مطالعه موردی: سراهای تاریخی منطقه ۱۲ تهران، فصلنامه گردشگری شهری، ۸ (۴)، ۱۱۵-۱۰۳.

جهانگیر، ص.، صارمی، ح.، ر. کلانتری خلیل آباد، ح. (۱۳۹۸)، امکان سنجی ارتقاء پیاده‌مداری با رویکرد سرزندگی در فضاهای شهری مطالعه موردی: طراحی خیابان امام خمینی (ره) سنجندج، شهر ایرانی اسلامی، ۹ (۳۵): ۹۳-۴۷.

حیدری، م.، زنگنه شهرکی، س.، و پوراحمد، الف. ۱۴۰۲. سطح‌بندی مناطق شهری از نظر شاخص‌های سرزندگی شهری مطالعه موردی: شهر کرج. پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، ۱۱ (۲)، ۱۷۱-۱۵۳.

حسین زاده، ر.، و صفرعلی زاده، اسماعیل. ۱۳۹۸. سنجش و ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهری از منظر شهروندان (مطالعه موردی: ارومیه)، فصلنامه علمی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۱ (۴۲)، ۱۶۴-۱۵۳.

حوراسفند، ن. ۱۳۹۹. ارائه راهکارهای ارتقاء سطح سرزندگی در فضاهای شهری محله امامیه مشهد، نشریه علمی تخصصی شبک، ۶ (۴)، ۱۱۸-۱۰۹.

ذکاوت، سینا، رضایی، م.، پیام، حاتم. ۱۳۹۶. ارتقا سرزندگی در فضاهای شهری با تأکید بر رویکرد ساماندهی منظر شهری (مطالعه موردی شهر یاسوج)، فصلنامه آمایش محیط، ۱۳ (۵۰)، ۲۱۵-۱۹۷.
صفایی رینه، م.، پوراحمد، ا.، زنگنه شهرکی، س. ۱۳۹۸. تحلیل فضایی سرزندگی در فضاهای شهری مطالعه موردی: پیاده‌راه ۱۷ شهریور تهران، شهر پایدار، ۲ (۲): ۱۲۴-۱۰۷.

غلامی، م.، امینی نژاد، غ.، و علوی، ح. ۱۴۰۱. بررسی و سنجش شاخص‌های سرزندگی شهری در بین شهروندان شهر جم. مطالعات پایداری و توسعه سکونتگاه‌های همساز با اقلیم، ۱ (۲)، ۵۲-۴۴.
فارسی، ط.، ناسخیان، ش.، و شاه‌یوندی، الف. ۱۴۰۱. واکاوی قیاسی مفهوم سرزندگی شهری با سرزندگی بومی در پیشینه تاریخی شهر اصفهان. نشریه علمی مرمت و معماری ایران. ۱۲ (۲۹)، ۵۴-۳۵.

قاسم، پور آ، مهری، ف، دُر، آ، عیدی، ا، چشم براه، م، و رفیع م. ۱۴۰۳. سنجش و تحلیل شاخص‌های سرزندگی شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: شهرک‌های طالقانی و شهید رجایی بندر ماهشهر). نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۸ (۲۹)، ۱۰۲۹-۱۰۱۱.

محمدی، د، ثقفی اصل، الف، ستارزاده، د، و فرامرزی اصل، م. ۱۳۹۹. ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان شادی شهروندان در فضاهای عمومی تبریز، فصلنامه شهرپایدار، ۳ (۳)، ۱۲۴-۱۰۷.

هدایت نژاد کاشی، س، م، هادیانی، ز، حاجی نژاد، ع، و عسگری، ع. ۱۳۹۸. سرزندگی مفهومی میان رشته ای (واکاوی اصول، ابعاد و شاخص‌ها)، مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۶ (۲۰)، ۷۵-۱۰۷.

Alexander, C. (2002). *The nature of order: The process of creating life*. Taylor & Francis.

Braun, L.M., Malizia, E., (2015). Downtown vibrancy influences public health and safety outcomes in urban counties. *J. Transp. Health*, 2, 540–548. <https://doi.org/10.1016/j.jth.2015.08.005>

Deng, C., Zhou, D., Wang, Y., Wu, J., & Yin, Z. (2024). Association between Land Use and Urban Vitality in the Guangdong–Hong Kong–Macao Greater Bay Area: A Multiscale Study. *Land*, 13(10), 1574. <https://doi.org/10.3390/land13101574>

Deng, Z.-H., Zhu, Y., Liu, M., & Wang, S. (2022). Using Big Data for a Comprehensive Evaluation of Urban Vitality: A Case Study of Guangzhou, China. 361–368. <https://doi.org/10.1109/icaibd55127.2022.9820427>

Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2009). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In *The Oxford Handbook of Positive Psychology*. New York: Oxford University Press. [doi:10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0017](https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0017)

Ding, Z., & Wang, H. (2024). What are the key and catalytic external factors affecting the vitality of urban blue-green space? a case study of Nanjing Main Districts, China. *Ecological Indicators*, 158, 111478. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2023.111478>

Caprotti, F., Cowley, R., Datta, A., Broto, V. C., Gao, E., Georgeson, L., ... & Joss, S. (2017). The New Urban Agenda: key opportunities and challenges for policy and practice. *Urban research & practice*, 10(3), 367-378. <http://dx.doi.org/10.1080/17535069.2016.1275618>

Chen, S., Lang, W., & Li, X. (2022). Evaluating Urban Vitality Based on Geospatial Big Data in Xiamen Island, China. *SAGE Open*, 12(4), 215824402211345. <https://doi.org/10.1177/21582440221134519>

Chen, W., Wu, A.N., & Biljecki, F. (2021). Classification of urban morphology with deep learning: Application on urban vitality. *Computers, Environment and Urban Systems*, 90, 101706. <https://doi.org/10.1016/j.compenvurbsys.2021.101706>

- Dougal, C., Parsons, C.A., & Titman, S. (2015). Urban vibrancy and corporate growth. *The Journal of Finance*, 70, 163–210. <https://doi.org/10.1111/jofi.12215>
- Florida, R. (2003). The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community, and everyday life. *Canadian Public Policy* 29(3). [doi:10.2307/3552294](https://doi.org/10.2307/3552294)
- Gehl, J. (2010). *Cities for People*. Island Press
- Huang, B., Zhou, Y., Li, Z., Song, Y., Cai, J., & Tu, W. (2020). Evaluating and characterizing urban vibrancy using spatial big data: Shanghai as a case study. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 47, 1543–1559. <https://doi.org/10.1177/2399808319828730>
- Healing, T. (2024). The Impacts of Urbanising the World's Population on Emergencies, Incidents, Disasters, and Disease Outbreaks (pp. 30–35). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009019330.009>
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. New York: Random House.
- Jin, A., Ge, Y., & Zhang, S. (2024). Spatial Characteristics of Multidimensional Urban Vitality and Its Impact Mechanisms by the Built Environment. *Land*, 13(7), 991. <https://doi.org/10.3390/land13070991>
- Kamanzi Ntakirutimana G. (2024). The Impact of Urbanization on Public Health. *EURASIAN EXPERIMENT JOURNAL OF BIOLOGICAL SCIENCES* 5(2):13-16. <https://www.eejournals.org>
- Kahneman, D., & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(38), pp. 16489– 93, [doi: 10.1073/pnas.1011492107](https://doi.org/10.1073/pnas.1011492107)
- Lynch, K. (1984). *Good city form*. MIT Press.
- Landry, C. (2000). Urban vitality: A new source of urban competitiveness. *Archis*, 8–13.
- Li, Q., Cui, C., Liu, F., Wu, Q., Run, Y., & Han, Z. (2021). Multidimensional urban vitality on streets: Spatial patterns and influence factor identification using multisource urban data. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 11(1), 2. <https://doi.org/10.3390/ijgi11010002>
- Li, K., (2024). Research on the factors influencing the spatial quality of high-density urban streets: a framework using deep learning, street scene images, and principal component analysis. *Land*, 13 (8), 1161. <https://doi.org/10.3390/land13081161>
- Li, M., Liu, J., Lin, Y., Xiao, L., & Zhou, J. (2021). Revitalizing historic districts: Identifying built environment predictors for street vibrancy based on urban sensor data. *Cities*, 117, 103305. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103305>
- Long, Y., Jiao, S., Yu, Y., & Xiao, K. (2025). An analysis of spatial vitality distribution and formation mechanisms in historical urban areas based on multi-source big data: A case study of Changsha. *Frontiers of Architectural Research*. <https://doi.org/10.1016/j.foar.2025.03.005>

- Montgomery, J. (1998). Making a city: Urbanity, vitality and urban design. *Journal of Urban Design*, 3, 93–116. <https://doi.org/10.1080/13574809808724418>.
- Montgomery, C. (2013). *Happy City: Transforming Our Lives Through Urban Design*. New York : Farrar, Straus and Giroux, pages :358
- Martínez, L., Short, J.R., Estrada, D., (2017). The urban informal economy: Street vendors in Cali, Colombia. *Cities* 66, 34–43. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2017.03.010>
- Maas, P.R. (1984). Towards a theory of urban vitality. University of British Columbia.
- Ma, Z., (2023). Deep exploration of street view features for identifying urban vitality: a case study of Qingdao city. *Int. J. Appl. Earth Obs. Geoinf.* 123, 103476. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jag.2023.103476>
- Nathvani, R., Cavanaugh, A., Suel, E., Bixby, H., Clark, S. N., Metzler, A. B., ... & Ezzati, M. (2025). Measurement of urban vitality with time-lapsed street-view images and object-detection for scalable assessment of pedestrian-sidewalk dynamics. *ISPRS Journal of Photogrammetry and Remote Sensing*, 221, 251-264. <https://doi.org/10.1016/j.isprsjprs.2025.01.038>.
- Porter, Michael M. (1998). Clusters and the New Economics of Competition. *Harvard Business Review*, 76(9), 77-90. <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=46852>.
- Smith, T., Nelischer, M., & Perkins, N. (1997). Quality of an urban community: a framework for understanding the relationship between quality and physical form. *Landscape and Urban Planning*, 39, 229–241. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(97\)00055-8](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(97)00055-8)
- Syamili, M.S., Takala, T., Korrensalo, A., Tuittila, E-S. (2023). Happiness in urban green spaces: A systematic literature review, *Urban Forestry & Urban Greening*, 86, 128042. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2023.128042>
- Shi, J., Miao, W., Si, H., & Liu, T. (2021). Urban Vitality Evaluation and Spatial Correlation Research: A Case Study from Shanghai, *China. Land*, 10(11), 1195. <https://doi.org/10.3390/LAND10111195>
- UN-Habitat (United Nations Human Settlements Programme). 2022. World Cities Report 2022.
- UN (United Nations). (2019). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision (ST/ESA/ SER.A/420). New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- Ye, L., Peng, X., Aniche, L.Q., Scholten, P.H., Ensenado, E.M., (2021). Urban renewal as policy innovation in China: from growth stimulation to sustainable development. *Publ. Adm. Dev.* 41 (1), 23e33. <http://dx.doi.org/10.1002/pad.1903>
- Wei, J., Wu, Y., Zheng, J., Nie, P., Jia, P., Wang, Y., (2021). Neighborhood sidewalk access and childhood obesity. *Obes. Rev.* 22, e13057. <https://doi.org/10.1111/obr.13057>

- Wang, Z., Xu, W., Liu, Y., Liu, B., & Zhu, L. (2025). Urban vitality transfer: Analysis of 50 factors based on 24-h weekday activity in Nanjing. *Frontiers of Architectural Research*. <https://doi.org/10.1016/j.foar.2025.03.003>.
- Xu, Z., Chang, J., Cheng, F., Liu, X., Yao, T., Hu, K., & Sun, J. (2024). Examining the Impact of the Built Environment on Multidimensional Urban Vitality: Using Milk Tea Shops and Coffee Shops as New Indicators of Urban Vitality. *Buildings*, 14(11), 3517. <https://doi.org/10.3390/buildings14113517>
- Xiao, L., Lo, S., Liu, J., Zhou, J., & Li, Q. (2021). Nonlinear and synergistic effects of TOD on urban vibrancy: Applying local explanations for gradient boosting decision tree. *Sustainable Cities and Society*, 72, 103063. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2021.103063>
- Zeng, C., Song, Y., He, Q., Shen, F., (2018). Spatially explicit assessment on urban vitality: case studies in Chicago and Wuhan. *Sustain. Cities Soc.* 40, 296e306. <http://dx.doi.org/10.1016/j.scs.2018.04.021>
- Zhang, P., Zhang, T., Fukuda, H., & Ma, M. (2023). Evidence of Multi-Source Data Fusion on the Relationship between the Specific Urban Built Environment and Urban Vitality in Shenzhen. *Sustainability*, 15(8), 6869. <https://doi.org/10.3390/su15086869>